

VÝSTAVA SVU MÁNES

(Praha, Obecní dům)

Umění není svět sám o sobě. Duch, řád, slsy, znepokojení doby staví dílo a naučená dovednost sama málo zmůže. Poslední desetiletí rozryla vědomí v mráкотný stav, všechna odvětví výroby jsou poblázněna, i práce, již divé peníze nejméně porušily, není než poměrným zaměstnáním. Z této motanice stěží se seskupuje dílo. — Nuže, vidíme-li krásně malované obrazy umělců sdružených ve spolku Mánes, shledáváme je vzhledem k simulaci tvorby ostatních druhů dobrými. Jestliže výstava našeho zmatku nerozptýlí a zhrozíme-li se obrazu světa, jež přece již známe, neviňme malířů, že jsou prázdnější než my.

Současná kritika třídí umělce jako brav. Vy, požehnaní berani, jste moderní a tito zatracenci, přeběhlíci a starodávni. Zatím moderna není čas, víra nebo způsob práce; spíše je to vědomí pospolitosti současných prací, jež posunují dobu ve smyslu svojí potřeby. Snad by úvahy podobného druhu mohly učiniti jasnějšími cesty malířů Nejedlého, Beneše a všech těch kdysi levičáků. Když se tito malíři pocítili kubisty, pracovali ve shodě s mladou Francií, Německem, Itálií o tvaru. To ovšem nebyla svévole ani hra ani přílišný vznět, nýbrž revoluce, obrácená proti libovůli a relativitě. To, co trvá samo o sobě, je nepochopitelné, leč tato obecnost, tehdy jen umělecká, byla podepřena (nikoliv včas) obdobným hnutím, všestranným odbojem, jenž rozšířen doposud trvá. Později pokorně a s vděkem budeme mluvit o umělcích, kteří dělali Umělecký měsíčník, leč co nyní? Nejmladší malíři doznávají, jak velice jsou zavázáni svým učitelům z Měsíčníku, ale přítomná výstava měří vzdálenost. Co nového leží mezi obrazy Benešovými a Melancholií Jana Zrzavého?

V novotářství vstoupil duch pospolitého cítění. Tvar není než výrazem pomyslných vlastností, duch vybavuje se z každé

podoby. Básnická skutečnost je tvaru tak příznačného jako tělo.

Zatím umělci z Měsíčníku pečují o vnějšek obrazu, je to podívaná, v novém malířství svět. Tvar vzrůstá v obsah, tu snad nejdéle setrvává O. Nejedlý. Co se stalo dále? Tito malíři ztratili souvislost s vývojem věcí. Snad protože zůstali v určitém období sami, byli příliš odborníky, či zradilo je prostředí křivé a klevetné? Ať to určí zevrubná práce. — Nicméně Umělecký měsíčník byl revolučnější a odvážnější než nové umění, jež shrne a zjeví prvky dnes těžce vznikající.

Tento spor modernistů Mánesa je na výstavě nejzajímavější.

Konečně na důkaz neodvislosti umění od vyznání stůj dílo Myslbekovo. Věčné věci člověka jsou východiskem nového umění a tento veliký sochař, jenž nebyl nikdy ani málo ochoten zachycovati vlny nějakých smýšlení, dobral se téhož. Snad jeho krásné dělnictví činilo ho účastna na době bez debat.

Systematika výstavy není zajímavá.

Max Švabinský vystavuje veliký list věnovaný sokolstvu k sletu a pětidílný cyklus Rajská sonáta. Je to představa tropického ráje velmi smyslná a zajisté dokonale zobrazená. O ostatní grafice, jež z valné části je pod vlivem školy Švabinského, nelze říci nic kladného. Malý počet prací Z. Kratochvíla, V. H. Brunnera, Bendy, Fr. Kysely nepřičiňuje nových rysů k poznání jejich umění, a přece to málo stačí, aby zjevili stokrát víc než stěny obrazů současně vystavených.

V. Benešovi a O. Nejedlému nejde teď o nic než o vidění krajiny; je to holé zdání, porušují charakter postihující ve výseku jen vnější podobu a barvu. Není sporu, že mnohé z těchto maleb jsou dokonalé, leč životnost, organický řád krajiny — to tu není.

Rovněž malíř Trampota je jiný, než býval, tři vystavené kresby daleko nedosahují výše jeho dřívějších prací. Ladislav Šíma, Václav Špála, V. Hofman, O. Koníček — nejsou to vždy jejich nejlepší obrazy, ale prodlíte u nich s radostí.

Melancholie J. Zrzavého je zadumání básníka. Kde se octne ten krásný obraz? Mimo tyto snad jsou na výstavě

i jiné zajímavé obrazy, ale stěží se stanou předmětem něčích úvah.

Ze sochařů na prvním místě stojí J. V. Myslbek, je to tvůrce, jehož význam pro velikost snad nedohlédáme. Myslbekovo výtvarné dílo pevné a svrchované krásy zakládá tradici českého sochařství. Šťastné práce Mařatkovy, Štursovy, Kafkovy mají vesměs znaky jejich nynější tvorby. Sochař Dvořák a velmi milý J. Kubíček nechť jsou jmenováni na místě nikoliv posledním. Konečně dvě díla Otty Gutfreunda, z nichž zvláště Děvče se psem je pozoruhodno.

V architektuře podržel vrch Kotěra. Janákovi a Gočárovi jest omeziti se na řešení pouhého vnějšku.

V celku na výstavě Mánesa sochařství i architektura snadno zváží malířská díla.